

Inhoud:

Inleiding

1. Een kind wordt ziek in de opvang
2. Het verstrekken van medicijnen in reguliere situaties
3. Het verrichten van medische handelingen
4. Medicijnverstrekking en medische handelingen in noodsituaties
5. Overgangsregeling bij de invoering van het Protocol

Inleiding

Kinderbegeleiders in de opvang worden regelmatig geconfronteerd met kinderen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn of buikpijn.

Ook krijgen opvangvoorzieningen steeds vaker het verzoek van ouders om hun kind door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. En in toenemende mate wordt er werkelijk medisch handelen van kinderbegeleiders verwacht, zoals het geven van sondevoeding, toedienen van injecties, het prikken van bloedsuiker en dergelijke. Met de komst van integrale opvang is het mogelijk dat nog meer kinderopvangvoorzieningen met deze vragen te maken krijgen.

Met het oog op de gezondheid van kinderen is het van groot belang dat personeelsleden (kinderbegeleiders) in dergelijke situaties zorgvuldig handelen en over de vereiste bekwaamheid beschikken.

Medicijnverstrekking en het uitvoeren van medische handelingen in de opvang brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. De kinderbegeleiders en het organiserend bestuur moeten zich realiseren dat wanneer zij fouten maken of zich vergissen, zij voor deze foute handelingen of vergissingen burgerrechtelijk en in sommige gevallen ook strafrechtelijk aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Vanwege dit risico vinden wij het niet verantwoord om de kinderbegeleiders medicijnen te laten verstrekken zonder toestemming van de (huis)arts. Medische handelingen mogen niet door de kinderbegeleiders verricht worden. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de ouders en de opvang kan die niet overnemen.

In dit protocol wordt aangegeven hoe het team van 't Wiekernestje kan handelen. Het gaat daarbij om de volgende situaties:

- een kind wordt ziek in de opvang
- het verstrekken van medicijnen in reguliere en noodsituaties
- medische handelingen in reguliere en noodsituaties.

Uitgangspunt van dit protocol is dat er enkel medicijnen worden verstrekt aan kinderen met schriftelijke toestemming van de huisarts en dat er geen medische handelingen worden verricht door kinderbegeleiders.

De algemene richtlijnen in dit protocol vormen de basis voor het handelen in IBO Holder de Bolder.

Protocol medicijnverstrekking en medische handelingen kinderdagverblijf 't Wiekernestje

1. Een kind wordt ziek in de opvang

Als een kind ziek wordt in de opvang moet de kinderbegeleider direct bepalen hoe hij/zij handelt. Het komt regelmatig voor dat een kind 's morgens gezond in de opvang komt en in de loop van de dag last krijgt van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan een kind bijvoorbeeld door een insect gestoken worden.

Uitgangspunt is: er worden enkel medicijnen verstrekt met schriftelijke toestemming van de huisarts en een kind dat ziek wordt, gaat naar huis.

Hierbij worden de volgende stappen gevolgd:

- a) Het diensthoofd of kinderbegeleider neemt direct contact op met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen? Wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden? Moet een medewerker nu direct met het kind naar de huisarts of het ziekenhuis?). Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. De kinderbegeleider zal in zo'n situatie moeten inschatten of er de verantwoordelijke (diensthoofd) geraadpleegd moet worden.
- b) Zorg dat tijdens het organiseren van opvang voor het zieke kind, hij/zij niet alleen blijft.
- c) Zoek informatie over het kind en ga na of er speciale (medische) notities zijn betreffende dit kind.
- d) Informeer het bestuur.
- e) Indien nodig volg de crisisprocedure terug te vinden in het crishandboek.

Uitgangspunt is: men handelt zo zorgvuldig mogelijk en conform het protocol. Dit is aan alle kinderbegeleiders uitgereikt en ook de ouders kennen het (zie bijlage 1).

Enkele zaken om op te letten in geval van ziekte of pijn:

- toename van de pijn
- misselijkheid
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust of afnemen van alertheid).

Tips:

- zorg dat de telefoonnummers van ouders/verzorgers in de kindfiches staan en jaarlijks worden geactualiseerd
- zorg dat de wijzigingen ingevoerd worden in de registratie
- zorg ervoor dat deze telefoonnummers vóór alle kinderbegeleiders beschikbaar zijn
- neem in deze lijst ook bekende gegevens met betrekking tot allergieën en medicijngebruik op die door de ouders gemeld worden bij aanmelding
- maak van levensbedreigende zaken (bijvoorbeeld een noten- of bijensteekallergie) een aparte en duidelijk zichtbare vermelding zodanig dat alle kinderbegeleiders op de hoogte zijn.

2. Het verstrekken van medicijnen in reguliere situaties

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens de opvanguren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, adhd-medicatie of antibiotica. Ouder(s)/verzorger(s) kunnen aan de kinderbegeleiders vragen deze medicijnen te verstrekken.

Kinderdagverblijf 't Wiekernestje neemt hierin het volgende standpunt in:

In de opvang worden enkel medicijnen verstrekt door kinderbegeleiders met schriftelijke toestemming van de huisarts. Ouders/verzorgers weten dat zij voor medicijnverstrekking een schriftelijke toestemming van huisarts nodig hebben zij worden hier op gewezen bij inschrijving (intake).

Indien kinderen langdurige medicatie (medische handeling) nodig hebben dienen de ouders/verzorgers of het kind zélf zorg te dragen voor inname van deze medicatie. Hiertoe kunnen afspraken met de opvang (ruimte, tijd en dergelijke) worden vastgelegd (zie bijlage 2). Ook hier geldt dat er een schriftelijk akkoord is van de huisarts. De ouders/verzorgers zijn verantwoordelijk voor de aanwezigheid van voldoende medicatie en het beheer daarvan. Het bewaren van medicijnen in de opvang moet tot een minimum worden beperkt. De medicijnen worden in een afgesloten ruimte/ (koel-)kast bewaard.

3. Het verrichten van medische handelingen

Medische handelingen

Het is van groot belang dat chronisch of langdurig zieke kinderen en kinderen met een handicap zoveel mogelijk gewoon naar de opvang kunnen gaan. Soms hebben deze kinderen onder de opvangtijd medische zorg nodig, zoals het toedienen van sondevoeding of het meten van de bloedsuikerspiegel in geval van diabetes. Medische handelingen worden in kinderdagverblijf 't Wiekernestje niet door de kinderbegeleiders uitgevoerd. Dit ter bescherming van het personeel dat niet voor het uitvoeren van deze handelingen is opgeleid. Ouder(s)/verzorger(s) zijn verantwoordelijk voor het organiseren van medische handelingen. Deze kunnen bijvoorbeeld door het WGK, thuisverpleging of door de ouder(s) / verzorger(s) zelf in de opvang worden uitgevoerd. Hiertoe kunnen afspraken met de opvang worden vastgelegd (zie bijlage 2).

Kinderen waarbij medische handelingen verricht moeten worden tijdens opvangtijd kunnen dus mogelijk wel toegelaten worden tot de opvang. Voorwaarde is dat goede afspraken gemaakt kunnen worden met artsen of thuiszorgorganisatie en dat bevoegde en bekwame beroepskrachten de bovengenoemde handelingen in de opvang komen verrichten.

Eenvoudige handelingen

Behalve de hierboven genoemde medische handelingen kunnen op school ook zgn. 'eenvoudige handelingen' aan de orde zijn. Hierbij gaat het om 'huis-, tuin-, en keukenhandelingen' in niet-acute situaties, zoals het verzorgen van schaafwondjes, het

plakken of verwijderen van pleisters en het aanleggen van een mitella ter ondersteuning van een pols die pijnlijk is na een val. Dergelijke eenvoudige handelingen kunnen in principe

zonder problemen door kinderbegeleiders uitgevoerd worden, echter meestal wel door instructies op te volgen over hoe te handelen volgens de EHBO-regels.

Protocol medicijnverstrekking en medische handelingen kinderdagverblijf 't Wiekernestje

Bij koorts:

- Baby's jonger dan 3 maanden en koorts boven 38° ouders worden verwittigd en gevraagd het kind op te halen en het advies van de huisdokter te vragen.
- Kinderen ouder dan 3 maanden en koorts tot 39° zonder alarmsignalen maar met tekens van discomfort het kinderdagverblijf kan eenmalig een koortswerend middel toedienen in overleg met de ouders
- kinderen ouder dan 3 maanden en koorts boven 39° met of zonder alarmsignalen er wordt gevraagd het kind zo snel mogelijk op te halen en advies van de huisdokter te vragen. In afwachting kan éénmalig een koortswerend middel gegeven worden.

Het protocol ten aanzien van medische handelingen in de opvang geldt niet voor deze eenvoudige handelingen. De hier genoemde eenvoudige handelingen mogen door kinderbegeleiders in de opvang worden uitgevoerd.

4. Medicijnverstrekking en medisch handelen in noodsituaties

Voor kinderen voor wie het noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een levensreddend medicijn toe te dienen, bijvoorbeeld een injectie in geval van een notenallergie, of een allergische reactie op wespen- of bijensteken, wordt bij de inschrijving een formulier opgesteld door ouders en het diensthoofd. Hierin staan de plichten van ouders en kinderbegeleiders beschreven en de omstandigheden waaronder de medicijnen moeten worden verstrekt. Het formulier wordt door ouders en opvang ondertekend. Door het formulier zorgvuldig in te vullen en te ondertekenen geven ouders duidelijk aan wat voor het welzijn van hun kind belangrijk is en weet de opvang wat moet worden gedaan en wie waar verantwoordelijk voor is. Ook hier geldt dat er een schriftelijke toestemming van de behandelende arts moet zijn. Bijlage 3.

De ouders/verzorgers tekenen ervoor dat zij:

- het formulier volledig naar waarheid invullen en een verklaring van de behandelend arts bijvoegen
- het initiatief nemen om met de kinderbegeleiders (die na overleg met het diensthoofd vrijwillig hebben ingestemd om deze zorg op zich te nemen) de wijze van toediening van het noodmedicijn te bespreken
- het initiatief nemen om minimaal eens per drie maanden de stand van zaken met deze kinderbegeleiders te bespreken
- direct contact op nemen met de opvang bij veranderingen met betrekking tot de medische conditie van het kind, het medicijn of bij verandering van de manier waarop het medicijn verstrekt moet worden of de medische handeling moet worden uitgevoerd
- ervoor zorgen dat voldoende medicijnen in de oorspronkelijke verpakking met etiket, voorschrift en de naam van de leerling in de opvang aanwezig zijn
- zelf letten op de vervaldatum van de medicijnen.
- er zorg voor wordt gedragen dat het hierboven genoemde afsprakenformulier op een voor alle betrokkenen bekende, duidelijke plaats is opgeborgen
- er zorg voor wordt gedragen dat er een ruimte beschikbaar is.

Let op: het invullen en ondertekenen van het formulier vrijwaart nooit verkeerd handelen en de consequenties daarvan! Met het protocol en het formulier zorgt de opvang er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen.

Protocol medicijnverstrekking en medische handelingen kinderdagverblijf 't Wiekernestje

Kinderbegeleiders moeten zelfstandig kiezen voor het uitvoeren van de handelingen en mogen daar nooit toe gedwongen worden.

Mocht een kind niet goed reageren op een acuut medicijn of mocht er onverhoopt toch een fout gemaakt worden bij de toediening van het medicijn, dan moet direct met de huisarts, het ziekenhuis of 112 en met de ouder(s)/verzorger(s) gebeld worden. Volg bij een ernstige situatie de richtlijnen in bijlage 4.

Om acute probleemsituaties op te lossen die door het organiserend bestuur ten aanzien van het verrichten van medische handelingen door kinderbegeleiders kunnen ontstaan, kan gebruik worden gemaakt van de volgende overgangsregeling.

5. Overgangsregeling bij de invoering van het Protocol

Het streven is om het protocol Medicijnverstrekking en medisch handelen zo spoedig mogelijk in de opvang in te voeren.

Ten aanzien van het informeren van ouders/verzorgers geldt het volgende :

- De opvang informeert ouders/verzorgers over de inhoud van het protocol en de consequenties hiervan.
- Zaken met betrekking tot medicatie en medische handelingen worden direct bij de intake besproken met de ouders/verzorgers.
- Wanneer voor kinderen die al op in de opvang zitten het toedienen van medicatie noodzakelijk wordt nadat het protocol van kracht is geworden, zal het protocol leidend zijn.
- Voor kinderen die al in de opvang zitten en waarbij sprake is van eerder gemaakte afspraken ten aanzien van het toedienen of gebruik van medicatie, geldt het volgende advies: het diensthoofd nodigt de ouders/verzorgers uit om op basis van de afspraken in het protocol in gesprek te gaan over de nieuwe situatie. Uitgangspunt daarbij is dat iedereen zich realiseert dat er enkel medicatie toegediend wordt met schriftelijke toestemming van de (huis)arts. De verantwoordelijkheid ten aanzien van het gebruik en toedienen van (langdurige) medicatie ligt bij de ouders/verzorgers. Samen wordt zorgvuldig gezocht naar een passende oplossing.
- Wanneer geen passende oplossing op korte termijn kan worden gevonden, kan de opvang zolang als nodig is afwijken van de afspraken in het protocol. Samen met de ouders wordt dan gezocht naar een definitieve oplossing. Wanneer voor deze tijdelijke situatie gekozen wordt zal de coördinatie de verantwoordelijkheid ten aanzien van het toedienen zoveel mogelijk bij de ouders/verzorgers neerleggen. In deze situatie gelden wel alle andere afspraken uit het protocol. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het verantwoord bewaren van medicatie.
- Als ouders/verzorgers en opvang naar aanleiding van de invoering van het protocol niet samen tot een oplossing kunnen komen kan een beroep worden gedaan op ondersteuning vanuit het bestuur OCMW Bree. Het gaat hierbij om advisering van ouders/verzorgers op basis van wet- en regelgeving en het zoeken naar een passende oplossing.

Protocol medicijnverstrekking en medische handelingen kinderdagverblijf 't Wiekernestje

Bijlage 1: Medische fiche handelwijze in geval van ziekte kind in de opvang (onderdeel onthaalbundel)

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens de opvang ziek wordt, zich verwondt, of bijvoorbeeld door een insect wordt gestoken. In zo'n geval zal de opvang altijd contact opnemen met u als ouder(s)/verzorger(s) of met een andere, door u aangewezen persoon. Het is mogelijk dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet, zal de kinderbegeleider beoordelen of uw kind afzondering en rust nodig heeft. Bij twijfel zal altijd de verantwoordelijke/diensthoofd geconsulteerd worden.

Het is voor de gezondheid van uw kind van groot belang dat bovenstaande gegevens actueel zijn. U als ouder(s)/verzorger(s), bent verplicht en verantwoordelijk de gegevens van dit formulier, zolang uw kind bij ons in de opvang zit, actueel te houden en er zorg voor te dragen dat alle noodzakelijke gegevens altijd in de opvang beschikbaar zijn. U verklaart om die reden dan ook dat u eventuele veranderingen direct doorgeeft aan de coördinatie van de opvang..

Zie medische fiche kinderdagverblijf 't Wiekernestje.

Bijlage 3. Medicijnverstrekking en medisch handelen in noodsituaties

De medische handeling / medicijnverstrekking mag alleen worden uitgevoerd / toegediend in de hieronder nader omschreven situatie (shock, allergie etc.)

.....
.....

Verder is afgesproken dat:

- de medische handeling / medicijnverstrekking plaats kan vinden in de volgende ruimte:
- als degene die de medische handeling zou verrichten of de medicijnen zou toedienen niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij de opvang daarover zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- als degene die de medische handeling zou verrichten of de medicijnen zou toedienen, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder/verzorger telefonisch wordt benaderd door de kinderbegeleiders
- de ouder(s)/verzorger(s) bijhouden of de medische handeling / medicijnverstrekking op de juiste tijd en wijze plaatsvindt;

Eventuele aanvullende opmerkingen/afspraken:

.....
.....

Het is voor de gezondheid van uw kind van groot belang dat bovenstaande gegevens actueel zijn. U als ouder(s)/verzorger(s), bent verplicht en verantwoordelijk de gegevens van dit formulier, zolang uw kind bij ons in de opvang zit, actueel te houden en er zorg voor te dragen dat alle noodzakelijke gegevens altijd in de opvang beschikbaar zijn. U verklaart om die reden dan ook dat u eventuele veranderingen direct doorgeeft aan de coördinatie van de opvang.

Aldus is afgesproken:

Plaats:

Datum:

Ouder/verzorger:

Naam:

Handtekening:

Namens de opvang:

Naam diensthoofd:

Handtekening:

Bijlage 4. Handelen bij calamiteiten t.g.v. medicijntoediening of medische handelingen

Richtlijnen voor kinderbegeleiders bij een calamiteit ten gevolge van:

- het toedienen van medicijnen aan een kind in een acute situatie;
- het uitvoeren van een medische handeling in een acute situatie

Richtlijnen:

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer hem of haar gerust te stellen.
- Waarschuw zo snel mogelijk de coördinatie voor bijstand.
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van de leerling.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of medische handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en, indien van toepassing: welke fout is gemaakt.
- Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van de leerling bij de hand zijn (of laat ze direct door iemand opzoeken), zoals:
 - o Naam van het kind
 - o Geboortedatum
 - o Telefoonnummer van ouders en andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - o Naam en telefoonnummer van huisarts/specialist
 - o Ziektebeeld waarvoor medicijn of medische handeling nodig is.
- Bel de ouders en bij geen gehoor de andere, door de ouders aangewezen persoon:
 - o Leg duidelijk uit wat er is gebeurd.
 - o Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gezegd/gedaan.
 - o Geef in geval van ziekenhuisopname door naar welk ziekenhuis het kind is gebracht.

Bijlage 5. Wettelijke regels en aansprakelijkheid

Burgerrechtelijke aansprakelijkheid

Een kinderbegeleider kan burgerrechtelijk aansprakelijk gesteld en vervolgd worden voor het foutief toedienen van medicatie of het foutief verrichten van medische handelingen bij calamiteiten. Zelf als ouders de kinderbegeleider toestemming hebben gegeven voor het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan de kinderbegeleider verantwoordelijk worden gesteld voor zijn/haar acties, als het fout gaat. Deze burgerrechtelijke aansprakelijkheid kan de werknemer doorschuiven naar zijn werkgever. Organisaties kunnen zich verzekeren tegen claims op basis van burgerrechtelijke aansprakelijkheid. Deze verzekering dekt de schade die medewerkers aanrichten aan derden, bijvoorbeeld kinderen. Er moet dan natuurlijk wel sprake zijn van schuld door de werknemer.

Strafrechtelijke aansprakelijkheid

Een kinderbegeleider kan strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld en vervolgd worden voor het foutief toedienen van medicatie of het foutief verrichten van medische handelingen bij calamiteiten als de betreffende kinderbegeleider niet bevoegd was om een medische handeling te verrichten of als hij/zij ernstig nalatig is geweest bij het verrichten van de medische handeling waardoor het kind ernstige gezondheidsschade heeft opgelopen. Dit is bijvoorbeeld mogelijk als gevolg van het toedienen van de verkeerde medicijnen of het toedienen van een te hoge dosis.

Kinderbegeleiders mogen conform de wetgeving op het gebied van medische handelingen weigeren om medicatie te verstrekken (of medische handelingen te verrichten) zonder dat dit gevolgen heeft voor hun functioneren in de opvang waar zij werkzaam zijn.

Bijlage 6. Medisch handelen in noodsituaties

Volgens het Burgerlijk Wetboek mag men in noodsituaties medische handelingen verrichten. Iedereen wordt namelijk geacht in noodsituaties hulp te verlenen naar beste weten en kunnen en is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn (niet) handelen. Dat is alleen toegestaan als zeker is dat niet snel genoeg de hulp van een arts of medisch deskundige ingeroepen kan worden, bijvoorbeeld via het noodnummer 112. Er is met andere woorden sprake van handelen in een noodsituatie als plotselinge geneeskundige hulp dringend noodzakelijk is en die niet tijdig van een bevoegde is te verkrijgen. Als er geen sprake is van een noodsituatie dan kan men de medische handeling beter overlaten aan een arts of medisch deskundige.

Voorbeelden van noodsituaties

In het geval van een zeer gevaarlijke of levensbedreigende situatie voor een kind, moet op school acuut gehandeld worden. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld koortsstuipen, stikken, allergie voor (wespen-)steken of een ernstig ongeluk. In dergelijke noodsituaties wordt van alle burgers, dus ook van kinderbegeleiders, verwacht naar beste vermogen te handelen. Zij mogen dan volgens de wet afwijken van de normale richtlijnen die gelden voor medicatieverstrekking en medisch handelen, uiteraard alléén als er geen andere oplossing mogelijk is.

Indien bekend is dat bij een kind een medische noodsituatie kan ontstaan waarbij een bepaalde medische handeling moet worden verricht (denk bijvoorbeeld aan het gebruik van een EpiPen of Anapen bij een acute, levensbedreigende allergische reactie) dan is het belangrijk dat de kinderbegeleiders die dit vrijwillig op zich nemen, weten hoe zij dit moeten doen. Zij zullen in dat geval onder leiding van een arts, verpleegkundige of de ouders/verzorgers instructie krijgen over de manier waarop de medische handeling in geval van nood moet worden uitgevoerd. Ook zullen zij een bekwaamheidsverklaring moeten hebben om deze medische handeling uit te kunnen voeren.